

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА ІМ. А. Ю. КРИМСЬКОГО

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

XXVI СХОДОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ А. КРИМСЬКОГО

30 листопада 2023 р.

Львів – Торунь
Liha-Pres
2023

Оргкомітет конференції:

Голова оргкомітету:

Кіктенко В. О. – в. о. директора Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, завідувач відділу Азіатсько-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д. філос. н., с. н. с.

Члени оргкомітету:

Араджионі М. А. – провідна наукова співробітниця відділу Євразійського ступу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. і. н., с. н. с.;

Заславська О. М. – директор Міжнародної міждисциплінарної сертифікатної програми з юдаїки;

Маєрина О. С. – завідувачка відділу Євразійського ступу, вчена секретарка Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. і. н., с. н. с.;

Отроценко І. В. – провідна наукова співробітниця відділу Євразійського ступу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, головна редакторка журналу «Східний світ», д. і. н., с. н. с.;

Радієлов Д. А. – завідувач відділу сучасного Сходу, заступник директора з наукової роботи Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. і. н., с. н. с.;

Хамрай О. О. – завідувач відділу Близького та Середнього Сходу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д. філол. н., с. н. с.

Секретар оргкомітету:

Мусійчук В. А. – старша наукова співробітниця відділу Азіатсько-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. філол. н., с. н. с.

XXVI Сходознавчі читання А. Кримського : матеріали міжнародної наукової конференції, 30 листопада 2023 р. – Київ : Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 436 с.

ISBN 978-966-397-346-3

До збірника включені матеріали виступів наукових співробітників, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які взяли участь у Міжнародній науковій конференції «XXVI Сходознавчі читання А. Кримського» (Київ, 30 листопада 2023 р.). Збірник містить матеріали секцій «Історія Давнього та Середньовічного Сходу»; «Історія та культура країн Східної Азії»; «Східні мови та літератури»; «Релігії та філософські вчення Сходу»; «Модерний Схід»; «Історія та культура народів Північного Причорномор'я»; «Історія та культура грецьких спільнот Півдня України»; «Україна і Схід»; «Євреї між Сходом та Східною Європою»; «Спадщина сходознавства». Тексти доповідей публікуються в авторській редакції.

УДК 930.85+910(1-11)(062.552)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ I. ІСТОРІЯ ДАВНЬОГО ТА СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СХОДУ

Бондаренко Н. М.

КОНЦЕПЦІЯ БОЖЕСТВЕННОГО ПОХОДЖЕННЯ
ЯК ЗАСІБ ЛЕГІТИМАЦІЇ ВЛАДИ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ
ЖІНКИ-ФАРАОНА ХАТШЕПСУТ 14

Вертієнко Г. В.

ІЛЮСТРАТИВНЕ ОФОРМЛЕННЯ ФРАГАРДІВ 10–11 ВІДБЕВДАТА
(ЗА МАНУСКРИПТОМ 4000_AVE976) 18

Гуменний В. Л.

EX ORIENTE AD ROMAM: ОБРАЗИ “ІНШОГО”
ТА ПЕРЕБУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ЦАРСЬКОГО РОДУ
АРШАКІДІВ У РИМІ НАПРИКІНЦІ І СТ. ДО Н. Е. –
НА ПОЧАТКУ І СТ. Н. Е. 22

Кривохижа Р. Р., Рубель В. А.

ПІДГОТОВКА ЕМІРОМ ТИМУРОМ ПОХОДУ
НА КИТАЙ У 1405 РОЦІ 26

Рахно К. Ю.

ОСЕТИНО-ПАМІРСЬКА ПАРАЛЕЛЬ У ПЕРЕКАЗІ
ПРО НАРОДЖЕННЯ СИРДОНА 30

Рубель В. А.

ПЕРСЬКІ НАРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ПРО ПРИЧИНИ
СХІДНОГО ПОХОДУ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГО 34

Самченко Ф. Т.

ЗНАЧЕННЯ НІКОПОЛЬСЬКОЇ БИТВИ ЯК ТОЧКИ ВІДЛІКУ
ПОЧАТКУ ОСМАНСЬКОЇ ГЕГЕМОНІЇ У ЄВРОПІ 38

Тарасенко М. О.

ВТРАЧЕНА СПАДЩИНА: ДВІ НЕВІДОМІ СВІТЛИНИ
ДАВНЬОЄГИПЕТСЬКОЇ ДРІБНОЇ ПЛАСТИКИ
З ФОНДІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА
“КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА” 42

Ухтомський А. О.

АССИРІЙСЬКА ЦЕРКВА СХОДУ В VI СТ.:
ДІЯЛЬНІСТЬ КАТОЛИКОСА МАР АВИ I 43

Яблонський В. В.

ДАВНЬОЄГИПЕТСЬКІ ВІЙСЬКОВІ БАЗИ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ
ЗА ПРАВЛІННЯ ТУТМОСА III: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МІСЦЕ
В ЛОГІСТИЧНІЙ МЕРЕЖІ.....47

СЕКЦІЯ II. ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

Velychko V. V., Jinkun Li.

CHINA ARCHIVE ON ECONOMY
OF MEDIEVAL YANGZHOU PREFECTURE51

Громік О. В., Урусов В. Б.

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОЛЕКТИВНОЇ СВІДОМОСТІ
ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ЯПОНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЕПОХИ ТАЙШЬО (1912–1926).....56

Козловський С. О.

УПРАВЛІННЯ МОРСЬКОЇ ТОРГІВЛІ
У СЕРЕДНЬОВІЧНОМУ КИТАЇ ЕПОХ ТАН ТА СУН (VII–XIII СТ.).....60

Лян Кеянь

ВПЛИВ ЯПОНСЬКИХ ГРАВЮР УКІЙО-Е XVII–XIX СТ.
НА ТВОРЧИЙ СВИТОГЛЯД ХУДОЖНИКІВ-ПОСТІМПРЕСІОНІСТІВ....64

Насакіна С. В.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕСТІВ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КНР68

Огнева О. Д.

ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ ТИБЕТСЬКОГО ПРОСВІТИТЕЛЯ
НА ІМ'Я ГЕНДУН ЧОПЕЛЬ (ДО 120-Ї РІЧНИЦІ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ).....71

Стрижко Н. В.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПЛАТФОРМИ
ДЛЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ КАЛІГРАФІЇ В КИТАЇ.
РОЛЬ ЗАХІДНОГО МОДЕРНІЗМУ.....75

СЕКЦІЯ III. СХІДНІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Вечоринська Т. В.

КИТАЙСЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА В'ЄТНАМУ:
ВИТОКИ Й ГЕНЕЗА83

Гардашук Р. Я. БУРЛЕСКНА ПОЕЗІЯ ІБН КУЗМАНА ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ.....	87
Дашенко Г. В., Русакова К. О. ТЕМА КОХАННЯ ТА САМОТНОСТІ В ЦИ ЧЖУ ШУЧЖЕНЬ.....	91
Дашенко Г. В. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ РОМАНІ НАНЬ ГУНБО “ЛІ ЦІНЧЖАО”	95
Комарницька Т. К. ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ МАСОВО-КУЛЬТУРНИХ ЖАНРІВ ЯК МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ ЯПОНСЬКОЇ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ	100
Малахова Ю. В. ЕТНОМЕНТАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЯПОНСЬКИХ СОМАТИЗМІВ	104
Петрова Ю. І. ПЕРША ДРУКОВАНА АРАБОГРАФІЧНА КНИГА НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ	108
Tyshchenko-Monastyrskа O. O. WORD-BUILDING FEATURES OF NOMINA ACTIONIS IN KRYMCHAK BIBLE TRANSLATIONS	111
СЕКЦІЯ ІV. РЕЛІГІЇ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВЧЕННЯ СХОДУ	
Danylova T. V. THE JAPANESE PERSPECTIVE ON HUMAN NATURE.....	115
Dankanich A. S. DANIEL HAQIQATJOU’S CRITIQUE OF MODERNISM	118
Капранов С. В. РЕЦЕПЦІЯ ЗАХІДНИХ ІДЕЙ У ФІЛОСОФІЇ ЧИСТОГО ДОСВІДУ РАНЬОГО НІСІДИ (НА МАТЕРІАЛІ Ч. І “ДОСЛІДЖЕННЯ БЛАГА”).....	120
Карпівський М. М. РИТУАЛЬНИЙ ВИМІР КОСМОГОНІЇ В БРИГАДАРАНЬЯЦІ УПАНШАДІ	121
Поцелуйко А. Б. ЗАГАЛЬНОІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ ГІПОМАНТИЧНІ РИТУАЛИ.....	125

Реутов Є. А. ШОУ ЗАКЛИНАТЕЛІВ ЗМІЙ, АБО МАНІФЕСТАЦІЇ БОЖЕСТВА В ФОЛЬКЛОРНО-ІГРОВОЙ І ПОЕТИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ ІНДІЇ (САНТ ЕКНАТХ).....	128
Улітко І. А. МЕТАФОРА ВІДОБРАЖЕННЯ І КОНЦЕПТ РЕФЛЕКСІЇ У СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ КАШМІРСЬКОГО ШИВАЇЗМУ.....	132
Shestopalets D. V. POST NOS ERGO PROPTER NOS? COMPARING MAUDUDI'S JAMAAT-E ISLAMI AND AL-NABHANI'S HIZB UT-TAHIR AL-ISLAMI.....	135

СЕКЦІЯ V. МОДЕРНИЙ СХІД

Алексесенко Л. М., Тулай О. І. ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА: ВИКЛИКИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ	138
Борділовська О. А. РЕЗУЛЬТАТИ ГОЛОВУВАННЯ РЕСПУБЛІКИ ІНДІЇ В G20.....	141
Vasylyshyna N. M., Sydorenko K. V. TREMENDOUS IMPACT OF MUSLIM CULTURE ON THE HIGHER EDUCATION IN TURKISH REPUBLIC.....	143
Веденсєв Д. В. СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА КИТАЮ	148
Hlovatska S. M., Shypotilova O. P. CHINA AND UKRAINE: HUMANITARIAN COOPERATION WITHIN THE CONCEPT OF “ONE BELT, ONE ROAD”	152
Гобова Є. В. НАЦІОНАЛІЗМ ЯК НАРІЖНИЙ КАМІНЬ КИТАЙСЬКОЇ КАМΠΑНІЇ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ІДЕОЛОГІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУСПІЛЬНИЙ ВПЛИВ.....	156
Golod V. Yu. THE CIVILISING PROJECT BY CHINA STATE: XINJIANG CASE	159
Гольцов А. Г. СЕРЕДНІЙ СХІД У ГЕОСТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ	163
Довгий Я. О., Комаренко О. Ю. ХАРАКТЕР БРИТАНСЬКО-ЄГИПЕТСЬКИХ ВІДНОСИН 1882–1952 РР...	167

Дроботюк О. В. “ТВОРЧЕ РУЙНУВАННЯ” Й. ШУМПЕТЕРА В НОВУ ЕПОХУ СІ.....	171
Кононенко В. В., Стафійчук В. І. СОЦІАЛЬНО- ТА ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЇ	175
Мателешко Ю. П. ІНСТИТУЦІЇ КОНФУЦІЯ В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ “М’ЯКОГО” ВПЛИВУ	179
Мусійчук В. А. АДАПТАЦІЯ ЗАХІДНОГО КОНЦЕПТУ “ПРОМИСЛОВА РЕВОЛЮЦІЯ 4.0” У В’ЄТНАМІ	183
Олійник О. М. ВІДНОСИНИ МІЖ КНР ТА ЄС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	186
Погорслова І. С. ПОЛІТИКА КНДР У КОНТЕКСТІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	192
Стафійчук В. І. КИТАЙ НА ШЛЯХУ ДО БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	196
Ціватий В. Г. МОДЕЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ І ДИПЛОМАТІЇ КНР НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ В УМОВАХ МОНДІАЛІЗОВАНОГО СВІТОУСТРОЮ ХХІ СТОЛІТТЯ: МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ І РЕГІОНАЛЬНО-ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ДИСКУРСИ (ОСОБЛИВОСТІ “М’ЯКОЇ СИЛИ” КНР)	200
СЕКЦІЯ VI. ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА НАРОДІВ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР’Я	
Ахновський Д. В., Литвиненко Р. О. АНТИЧНА І СЕРЕДНЬОВІЧНА СПАДЩИНИ КРИМУ НА МОНЕТАХ УКРАЇНИ	205
Біляєва С. О. СЕЛЬДЖУЦЬКЕ МИСТЕЦТВО В МАТЕРІАЛАХ ФОРТЕЦЬ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР’Я (АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСТАННІХ РОКІВ).....	210

Мавріна О. С.
БОРОТЬБА ХОРЕЗМУ З МОНГОЛАМИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ
АКАДЕМІКА А. Ю. КРИМСЬКОГО.....214

Сейтяг'яєв Н. С.
ОСОБЛИВОСТІ МОВИ “СТИСЛОЇ ІСТОРІЇ КРИМСЬКИХ ХАНІВ”218

Сидоров Г. В.
СОФІЯ ДЕВЛЕТ-БЕЙ СІДЖЕУТСЬКА ТА ДОЛЯ ЇЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ В ІМПЕРСЬКИХ УМОВАХ ПОЧАТКУ ХІХ СТ.221

Федчук О. Б.
КАРАШ-БЕЙ – КРИМСЬКОТАТАРСЬКИЙ ПОЛКОВОДЕЦЬ.....224

Шевченко А. М.
ПРОБЛЕМА ОСІЛОСТІ БУДЖАЦЬКОЇ ОРДИ.....228

СЕКЦІЯ VII. ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА ГРЕЦЬКИХ СПІЛЬНОТ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Араджионі М. А.
ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО НАЗВИ НАЩАДКІВ СПІЛЬНОТИ
КРИМСЬКИХ ХРИСТІЯН-ГРЕКІВ У НАДАЗОВ'Ї.....232

Білоусова Л. Г.
ФІЛЕЛІНИ І ВНЕСОК УКРАЇНЦІВ У НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНУ
БОРОТЬБУ ГРЕЦІЇ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ236

Мартинчук І. І.
СУЧАСНИЙ СТАН І РИЗИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ
МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ ГРЕКІВ НАДАЗОВ'Я240

Софроніос Парадісопулос
ГРАМОТНІСТЬ ТА ОСВІТА ГРЕКІВ ОДЕСИ ЗА ГРЕЦЬКИМ
ТА РОСІЙСЬКИМ ПЕРЕПИСАМИ ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ ХІХ СТ.244

Уварова О. О.
МІСЬКІ ГОЛОВИ-ГРЕКИ В ОДЕСІ ХІХ СТ.:
ПРОСОПОГРАФІЧНІ ПОРТРЕТИ.....245

СЕКЦІЯ VIII. УКРАЇНА І СХІД

Брильов Д. В.
МУСУЛЬМАНСЬКА ПРЕСА В УКРАЇНІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ
ХХІ СТ. ТА ЇЇ РОЛЬ У СТВОРЕННІ ІСЛАМСЬКОГО ДИСКУРСУ248

Зуб (Руденко) Н. М. ТЮРКСЬКІ НАРОДИ В КИЄВІ: ОСВІЧЕНІСТЬ ТА ОСВІТА У 20–30-ТІ РР. ХХ СТ. (ЗА АРХІВНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ).....	250
Камеристий-Брайтенбюхер Р. М. ЮВКІВЦІ – ТАТАРСЬКА СПАДЩИНА ВОЛИНИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ РЕТРОСПЕКТИВИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ.....	255
Кара А. Г. ТУРЕЦЬКА ГРОМАДА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ І ТУРЕЧЧИНОЮ.....	258
Кащук О. Я., Булавін Д. Є. САРАЦИНИ, ТАТАРИ ТА КАРАЇМИ: СХІДНІ СПІЛЬНОТИ КНЯЖОГО ТА РАНЬНОМОДЕРНОГО ЛЬВОВА (ХІІІ–ХVІІ СТ.).....	264
Кореняк О. Ю. ІНСТРУМЕНТИ НАРОДІВ СХОДУ В КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ ТЕАТРАЛЬНОГО, МУЗИЧНОГО ТА КІНОМИСТЕЦТВА УКРАЇНИ	268
Павленко С. С. ЯПОНСЬКЕ ВІЦЕКОНСУЛЬСТВО У ЛЬВОВІ (1938–1939).....	272
Свинаренко Н. О. СТАВЛЕННЯ БІЛЬШОВИКІВ ДО МУСУЛЬМАН ХАРКОВА У 20–30-Х РР. ХХ СТ.: ВІД ЗАСАД ДЕМОКРАТІЇ ДО РУЙНУВАННЯ ЇХНІХ КУЛЬТОВИХ СПОРУД	276
Сорокін А. А. ДНІ КІОТО В КИЄВІ В СЕРПНІ 1991 Р. НА ШПАЛЬТАХ ГАЗЕТИ КИЇВМІСЬКРАДИ “ХРЕЩАТИК”	279
Суходолова А. Є. КОНСТРУЮВАННЯ ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ: УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКІ ВІДНОСИНИ В ПУБЛІКАЦІЯХ ПРЕДСТАВНИКА ЕКЗИЛЬНОГО УРЯДУ УНР У СТАМБУЛІ ВОЛОДИМИРА МУРСЬКОГО.....	283

СЕКЦІЯ ІХ. ЄВРЕЇ МІЖ СХОДОМ ТА СХІДНОЮ ЄВРОПОЮ

Підсекція “Євреї Східної Європи: історичні та джерелознавчі дослідження”

Гладун Л. І.

ЄВРЕЙСЬКА ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА КІН. ХІХ – 1-ї ЧВЕРТІ ХХ СТ.
В КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ КЛАСИКА ЄВРЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМА НАЦІОНАЛЬНОГО
ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА “ПЕРЕЯСЛАВ”287

Гула О. Г.

МОЛИТВА ЯК ВИРОК: ЕПІЗОД З ІСТОРІЇ ОСТРОЗЬКОЇ
ЄВРЕЙСЬКОЇ ДРУКАРНІ.....290

Лаврик Д. О., Єремєєв П. В.

ЄВРЕЇ ОСТЗЕЙСЬКИХ ГУБЕРНІЙ
У СТАТИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛАХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ХІХ СТ.293

Малахова К. В.

“ДЕ ПОДІЛИСЯ РЕЧІ РУЖИНСЬКОГО РАБИНА?”:
ХАСИДСЬКИЙ ДВІР У РУЖИНІ У СВІТЛІ СПРАВИ
ПРО КОНФІСКАЦІЮ МАЙНА ІСРАЕЛЯ З РУЖИНА.....296

Федорів Т. І.

МЕТРИЧНІ КНИГИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ
ЄВРЕЙСЬКОЇ ГРОМАДИ ЗБАРАЗЬКОГО МЕТРИЧНОГО ОКРУГУ299

Хамрай О. О.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ
БІБЛІОГРАФІЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ПРИ ОПИСІ ЗІБРАНЬ ФОНДУ
ЮДАЇКИ ІНСТИТУТУ РУКОПИСУ НБУВ302

Харченко А. В.

КОЛОНІАЛЬНИЙ ПРОЄКТ ІМПЕРІЇ: ДЕРЖАВА РОМАНОВИХ
ТА ЇЇ ЄВРЕЙСЬКІ ПІДДАНІ.....306

Яшна О. С.

МЕНОРА НА КЕРАМІЧНИХ ВИРОБАХ З РОЗКОПОК КРИМУ:
ДАТУВАННЯ, СЕМАНТИКА, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ308

Підсекція “Регіональні студії”

Гадинко О. О.

ЄВРЕЙСЬКА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ СЛІД
В ІСТОРІЇ МІСТА СТОРОЖИНЦЯ316

Парацій В. М.
ДИНАМІКА ЄВРЕЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В РЕТРОСПЕКТИВІ
РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОГО МІСТА: БЕРЕЖАНИ (1900–1939 РР.)..... 321

Підсекція “Євреї Європи та Сходу”

Бубенок О. Б.
ЄВРЕЇ В ХОЗАРСЬКОМУ КАГАНАТІ
(РОЗСЕЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ)..... 327

Семиволос І. М.
ФОРМИ КОЛЕКТИВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ
В ПАЛЕСТИНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЛЮДСЬКУ БЕЗПЕКУ 328

Торгіка М. В.
МАКЕДОНСЬКЕ ЄВРЕЙСТВО ПЕРЕД ПРОБЛЕМОЮ
ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ НАПРИКІНЦІ ХІХ –
НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.: ОСМАНСЬКА ІМПЕРІЯ,
ГРЕЦІЯ ЧИ БОЛГАРІЯ 332

Підсекція “Лінгвістика та літературознавство”

Бойчун М. Д.
“ВИКЛЮЧЕНІ”: МОЙСЕЙ ВОСКІН-НАГАРТАБІ..... 334

Гардашук Р. Я.
ТРАНСГРЕСИВНІ ЗОБРАЖЕННЯ ЧУЖОГО В АРАБСЬКІЙ
І ГЕБРЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРАХ АНДАЛУСІЇ..... 338

Гурдуз А. І.
КОНЦЕПТУАЛІЗМ РЕЦЕПЦІЇ МОДЕЛІ ЄВРЕЙСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА В ГЕКСАЛОГІЇ РЕНСОМА РІГЗА
“ДІМ ДИВНИХ ДІТЕЙ” 341

Марченко І. С.
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ МОВИ ІВРИТ 344

Непипенко Т.
ПОМІЖ ФАКТАМИ Й МІСТИЧНИМИ ВИДІННЯМИ:
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХАРКОВА У ТВОРАХ ДЕР НІСТЕРА 349

Підсекція “Єврейські класичні тексти”

Drs. Gershom Qiprisçi

THE CURIOUS CASE OF THE ABU-‘ISA AL-ISFAHANI:
A JUDAIC FALSE MESSIAH OR AN ISLAMIC MAHDI
CLAIMANT OF THE 8TH C.?353

Wogman M.

CALENDRIC TERMINOLOGY IN ANCIENT ISRAEL:
THE PROBLEM OF THE MONTH354

Сремєєв П. В.

ОБРАЗИ ЄВРЕЇВ ТА ЮДАЇЗМУ У ТВОРЧОСТІ
АРХІЄПІСКОПА ФІЛАРЕТА ГУМШЛЕВСЬКОГО (1805–1866).....357

Корн С. В.

СВЯЩЕННЕ ІМ'Я РУТА ТА ЗІЛЛЯ РУТА
В *КНИЗІ БАЖАННЯ* ГІЛГЕЛЯ БААЛЬ-ШЕМА.....361

Орхова А. А.

ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНТЕКСТ ТЕРМІНІВ זונה I קדושה
В БЕРЕШИТ 38:12–26366

СЕКЦІЯ Х. СПАДЩИНА СХОДОЗНАВСТВА

Ганус С. О.

БІОГРАФІЧНА ПАРТИТУРА КАЗИМИРА ГУРНИЦЬКОГО
ПРО АГАТАНГЕЛЯ КРИМСЬКОГО НА ЕТАПІ РЕАЛІЗАЦІЇ:
ВИМІРИ З ПОЗИЦІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ372

Горб Є. С.

СХОДОЗНАВЧІ МОТИВИ В КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ СТУДІЯХ
А. БРЮКНЕРА.....376

Ghosh Mridula

STUDY AND RECEPTION OF RABINDRANATH TAGORE'S
CREATIONS IN UKRAINE: TRANSLATIONS OF VIKTOR VATYUK379

Ковальков О. Л.

АФГАНСЬКА ВІЙНА СРСР (1979–1989) НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ
“ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ”.....383

Лагунова О. С.

СПІВПРАЦЯ А. КРИМСЬКОГО ТА І. ФРАНКА В КОНТЕКСТІ
ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТЕОРІЇ МІГРАЦІЇ ФОЛЬКЛОРНИХ СЮЖЕТІВ.....387

Малюга Н. М. ПАРЕМІЇ І КУЛЬТУРНІ ПАРАЛЕЛІ В “БЕЙРУТСЬКИХ ОПОВІДАННЯХ” АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО	392
Матусяк Г. І. КНИГА ТРЕВЕЛОГІВ СТЕПАНА ЛЕВИНСЬКОГО “СХІД І ЗАХІД”: ОСОБЛИВОСТІ ІДЮСТИЛЮ	396
Мацкевич А. Р. ПЕРША СУРА КОРАНУ В АРХІВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ ЯРЕМИ ПОЛОТНЮКА	400
Меміш О. М. МАЛА БАТЬКІВЩИНА АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО НА СТОРОЖІ ПАМ’ЯТІ ПРО СВОГО СИНА.....	402
Мороз І. М. ДО ІСТОРІЇ ВЗАЄМИН І. КРИП’ЯКЕВИЧА З А. КРИМСЬКИМ.....	406
Отрошенко І. В. МІСЦЕ БУДДІЙСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ В ЖИТТІ Ю. М. РЕРІХА.....	410
Смольницька О. О. ФІТОСИМВОЛІКА ОРХІДЕЇ В ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ КИТАЇСТКИ ЯРОСЛАВИ ШЕКЕРИ	415
Ганинець Р. Є. КОЛИШНЯ СИНАГОГА ЯНКЕЛЬ ЯНЦЕР ШУЛЬ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ СПАДЩИНИ ТА ПОВЕРНЕННЯ ПАМ’ЯТІ ПРО ЄВРЕЙСЬКЕ ЖИТТЯ У ЛЬВОВІ.....	420
Радченко Ю. “НІМЦІ ОТОТОЖНЮВАЛИ КАРАЇМІВ І ЄВРЕЇВ”: ГОЛОКОСТ І “КАРАЇМСЬКА ПОЛІТИКА” В МЕЛІТОПОЛЬСЬКОМУ РАЙОНІ (1941–1943 РР.).....	424
Цолін Д. В. СУЧАСНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ ДАВНЬОЄВРЕЙСЬКОЇ МОВИ: УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА	430

Матусяк Г. І.

ORCID: 0000-0002-7430-8257

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Кропивницький, Україна

КНИГА ТРЕВЕЛОГІВ СТЕПАНА ЛЕВИНСЬКОГО “СХІД І ЗАХІД”: ОСОБЛИВОСТІ ІДЮСТИЛЮ

Ключові слова: ідіостиль, поетика, тревелог, орієнталізм, філософічність, ліризм, літературознавча рецепція.

Тревелоги українського письменника і перекладача, культуролога і сходознавця, дипломата Степана Левинського заслуговують на особливу увагу дослідників подорожньої літератури, а також учених, чий науковий інтерес дотичний до орієнтальних студій. Його подорожі до Японії та Кореї і перебування в Китаї викликали жвавий інтерес до східної культури, який своєю чергою інспірував написання тревелогів (книги “Від Везувія до пісків Сахари” (1926), “З Японського дому” (1932), “Схід і Захід” (1934)). Поетика творів С. Левинського вирізняється тонким ліризмом, вишуканою філософічністю й стилістичною самобутністю, що надає доробку автора непромінальної цінності.

Талант “обсерватора життя” [2] виявляється в увазі С. Левинського до деталей і вмінні помічати те, що зазвичай залишається поза зором. Багато сучасників відзначали його беззаперечний літературний хист і оригінальний письменницький стиль, який відрізняв його прозу від інших зразків галицької літератури початку ХХ століття. Сам С. Левинський пояснював вишуканість свого письма й естетичні домінанти своїх творів впливами французької літератури, зумовленими кількарічним проживанням у Парижі.

Усі збірки С. Левинського привертали увагу критиків і супроводжувалися переважно схвальними відгуками та рецензіями. Не стала винятком і книга “Схід і Захід”, яку автор вважав однією з найглибших у своєму доробку. У рецензії на неї М. Рудницький акцентував фаховий підхід С. Левинського до фіксації своїх подорожніх вражень, які він підкріплював книжками “про історію та звичай краю, який оглядає” [2, с. 14]. Критик підсумував особливості нарративної стратегії у збірці “Схід і Захід”: “У цій книзі “Захід” – це автор, “Схід” – те, що він бачить. Таким робом Схід відбивається у західній призмі” [2, с. 14].

Авторитетні тогочасні часописи, зокрема “Нова Хата”, підкреслювали стильову вишуканість “Сходу і Заходу”, що виявлялася у вмінні автора поєднувати докладні описи побаченого з філософськими рефлексіями щодо культурних особливостей відвіданих місць [2]. У рецензії акцентовано відмінність тревелогів С. Левинського від інших зразків мандрівної прози, що дає підстави вважати книги автора нетрадиційною подорожньою літературою. Не можна не згадати неприхильні рецензії на книгу “Схід і Захід”. Зокрема, М. Барських закидав авторові брак цілісності концепції, самоповтори, нудний виклад, брак динамічного сюжету, шаблонність, претензійність заголовка, що не пасував не пов’язаним між собою уривкам, які радше нагадували низку спогадів про подорожі, а не повноцінні літературні твори, а також надмірну етичну обережність в описах Єрусалима. На думку критика, “так подорожує кожний пересічний турист, а від подорожника-письменника” мусимо вимагати чогось більшого [2, с. 14].

Зауважимо, що в короткій передмові до книги “Схід і Захід” автор попереджає читача про те, що її назва може викликати невинувато високі очікування щодо змісту, оскільки натякає на намір зацепити в ній культурні, політичні чи економічні паралелі. Проте нічого такого реципієнт у книзі не знайде, бо це “тільки мандрівні спомини”, тому наперед просить вибачення за невідповідність висунутим до неї вимогам [2, с. 137].

Попри такі неоднозначні оцінки книги “Схід і Захід” у літературознавчій рецепції, варто погодитися з думкою В. Габора, який зробив незрівнянно багато для популяризації творчості С. Левинського, про те, що доробок автора є “цінним внеском в українську подорожню літературу початку ХХ ст., цікавими й самобутніми виданнями, що пронизані водночас ліризмом і філософічністю, тонкою обсервацією екзотичного світу” [2, с. 15].

С. Левинський народився в родині відомого архітектора, тому невинувато видається його інтерес до архітектурних пам’яток відвіданих місць. На це звертав увагу у своїй критичній рецензії М. Барських, вважаючи, що автор “не завжди вміє відчуті й передати індивідуальне обличчя описуваних будівель” [2, с. 15]. Ця теза не видається досить переконливою з огляду на її суб’єктивність і поверховість. Спробуємо переконатися в тім, що С. Левинському вдавалося належним чином відобразити архітектурну самобутність побаченого, аналізуючи його мандрівні спостереження.

Книга “Схід і Захід” починається замальовками Константинополя, зокрема візіями мінаретів. Властивий авторові ліризм надає його прозі постичності, що виявляється у використанні метафоричного порівняння матеріалу, з якого збудовані будівлі, з риб’ячою лускою, яка магічним

чином твердне й перетворюється на слонову кістку. Композиція мінаретів асоціюється в автора із завітчаними “вінками різьблених галерейок” [2, с. 137]. Поруч із суто поетичною образністю натрапляємо на перелік назв архітектурних споруд і локацій: Свята Софія, мури Св. Ірени, Султан Ахмед, Сулейман, Скутарі, Дольма-Багче, Галата, Золотий Ріг тощо.

С. Левинський звертає увагу на кольори міста та його гамір: до зорових образів долучаються слухові (шепіт, шум, музика, пісні), щоб витворити багатомірну картину яскравого і галасливого східного міста. Власне описові фрагменти розгортаються у філософські роздуми про часткову втрату Константинопомем барв та екзотичного колориту, оскільки місцевий люд дедалі більше “скидається на космополітичну юрбу присередземноморського європейського міста” [2, с. 138]. Автор зауважує трансформацію фантазійних статичних видив у пульсуюче життя, частиною якого стає мандрівник, причалуючи до берега. Цікавим є уподібнення роздумів до “різнокольорових камінчиків візантійської мозаїки” [2, с. 138]. У такий спосіб С. Левинський демонструє внутрішнє налаштування на перебування в Константинополі, синхронізацію відчуттів з оточенням.

Фокус уваги С. Левинського не обмежується лише екзотичними видами: він також цікавиться місцевим населенням, зокрема загадковим жіноцтвом. Погоджуємося з І. Жиленко в тім, що авторові властиве “пристрасне бажання вивчати природу і людей Далекого Сходу” [1, с. 3–4]. Описам зовнішності в тревелогах С. Левинського притаманні висока поетичність і романтичність. Наприклад, очі туркені він зображує як “дві романтичні твердині, закутані у чари давніх віків, козацьких походів, у спомини героїства, сміливості й хитрощів” [2, с. 141]. І в цьому разі автор робить коментар культурознавчого характеру, що стосується відходу від традиції носити чарчаф, який, на його думку, засуджує старше покоління.

С. Левинський творить багатогранну картину східного світу, охоплюючи своїм письменницьким поглядом не лише архітектурну своєрідність та етнічну самобутність місцевих жителів, а й природні ландшафти. У нарисі “Босфор у ночі” автор поетично візуалізує протоку в романтичному стилі: “Щось незвичайно чаруюче й лагідне розіллялось скрізь по Босфорі, як віддих коханої жінки” [2, с. 142].

Зумовлений родинною традицією інтерес С. Левинського до архітектури виявляється у збірці “Схід і Захід” досить виразно. Автор подає докладний опис собору Св. Софії, розмірковуючи над причинами стильової еkleктики, спричиненої тим, що “візантійський архітектурний стиль не остав без впливу на мистецький стиль турецьких побідників” [2, с. 143]. Автор змальовує інтер’єр Св. Софії, порівнюючи її купол із великим келихом, повернутим додолу, докладно візуалізуючи поліхромію та орієнтальну

орнаментику. С. Левинський акцентує досконалість форм, гармонію кольорів, виняткове відчуття естетики і довершене поєднання архітектурних форм. Характерною рисою ідіостилю автора є супровід опоетизованих описів культурознавчими, філософськими чи історичними коментарями. С. Левинський із науковою прецизійністю перераховує джерела доставляння будівельних матеріалів для спорудження Св. Софії, вказує імена будівничих “вічного пам’ятника”, пояснює походження нового стилю, що спирався на елліністичні та перські впливи, а також подає свою версію величі собору, що полягає в “іраціональній синтезі всього” [2, с. 145].

Автор робить екскурс у минуле, наснажуючи його філософськими теоріями про велич візантійського мистецтва, шукаючи його підґрунтя в поєднанні трьох культур – “Еллади, Орієнту і Християнства” [2, с. 147]. С. Левинський намагається витлумачити його естетичну простоту й багатство орнаментики, його символіку та монументальність. Із докладністю культуролога автор “Сходу і Заходу” пояснює еволюцію візантійського мистецтва через взаємодію різних впливів і традицій, виокремлюючи три його періоди.

Отже, вищенаведені спостереження уможливають висновки про ті риси письменницького ідіостилю С. Левинського, які відрізняють його тревелоги від інших зразків подорожньої літератури. Автор книги “Схід і Захід” вдається до стратегії поетизації вражень, що виявляється у глибокому ліризмі й широкому використанні тропів. С. Левинського як сина відомого львівського архітектора передусім цікавлять архітектурні пам’ятки відвіданих місць, які він описує із залученням розлогих коментарів культурознавчого й історичного характеру, а також філософських рефлексій. Перелічені характеристики дають змогу говорити про унікальність ідіостилю С. Левинського та самобутність його тревелогів.

Література:

1. Жиленко І. Таємничий світ Далекого Сходу в нарисах Миколи Байкова і Степана Левинського // *Web of Scholar*. 1(19), Vol. 5, January 2018. С. 3–9.
2. Левинський С. Від Везувія до пісків Сахари. З Японського дому. Схід і Захід. Львів : ЛА “Піраміда”, 2018. 212 с.